

Arbetsmarknad

A

acklamation * ► beslutsfattande med hjälp av ja- och nejrop, utan votering

acklimatisera sig * ► vänja sig vid nya förhållanden

ackordsättning * ► fastställande av betalning i förhållande till mängden utfört arbete

ackordslön * ► lön som utgår efter mängden utfört arbete

adekvat * ► som motsvarar givna krav

adjungera * ► tillfälligt uppta någon som medlem, dock utan att personen får samma befogenheter som ordinarie medlemmar

AFA Försäkring * ► samlingsnamn för AFA Livförsäkring, AFA Sjukförsäkring och AFA Trygghetsförsäkring

affektionsvärde * ► värde baserat på personliga känslor och minnen och oberoende av ekonomiskt och konstnärligt värde

aga * ► 1. kroppslig bestraffning 2. bestraffa kroppsligt

ajournera * ► avbryta för att senare återuppta t.ex. en sammankomst

akademiker * ► person som har högskole- eller universitetsutbildning

aktion * ► aktivt ingripande, ofta i överhängande situation

aktivera * ► göra aktiv; få att fungera

aktivitet * ► verksamhet som kräver aktivt deltagande

aktivitetsstöd * ► ersättning som betalas ut för dem som deltar i aktivitetsgarantin

aktsam * ► som handlar på ett sätt som är avsett att undvika skada

alfabetiseringsundervisning * ► undervisning i läskonstens grunder, särskilt med tanke på vuxna analfabeter

Allmän pensionsfond, AP-fond * ► antal statliga fonder som skapats för att förvalta pensioner

allmänna val * ► på allmän rösträtt baserade val till riksdagen, landsting och kommunfullmäktige

andel * ► 1. relativ delaktighet t.ex. i visst resultat genom viss prestation 2. relativ mängd

andrahandslägenhet * ► lägenhet som man hyr i andra hand, d.v.s. av en annan hyresgäst

anförtro * ► i förtroende meddela; med förtroende överlämna el. låta få

anförvant * ► släkting

angelägenhet * ► fråga som särskilt berör någon och som fordrar någon typ av åtgärd

anhörig * ► som är bland de närmaste släktingarna

animalisk * ► som härstammar från djurriket

anlita * ► söka upp el. använda för att få hjälp

anmoda * ►ge formellt bindande uppmaning om viss handling

anmärkning * ►1. påvisande av fel 2. kortare yttrande el. kommentar

anpassningsgrupp * ►grupp bestående av representanter för arbetsgivaren, arbetstagaren och ev. arbetsförmedlingen som har i uppgift att arbeta för anpassning och rehabilitering av arbetshandikappade

anslag * ►1. skriftligt meddelande uppsatt på väl synlig plats 2. summa pengar som beviljats för visst ändamål av myndighet e.d.

anspråk * ►krav för egen räkning på materiella värden

anstränga * ►hårt utnyttja förmågan el. kapaciteten hos någon el. något

anstötlig * ►som kan väcka förargelse

ansvarsnämnd * ►myndighet som utreder om personal inom visst verksamhetsområde har gjort sig skyldig till fel i yrkesutövningen

ansökan * ►formell begäran till någon

anteckning * ►kortare nedskreven text avsedd som stöd för minnet

anvisa * ►1. ge upplysning om något 2. bevilja medel

ambition * ►medveten inriktning för att nå ett mål

ambulerande * ►som ständigt växlar plats för sin verksamhet, särskilt om verksamhet som normalt är stationär

analys * ►1. djupgående och noggrann undersökning av abstrakt företeelses beståndsdelar 2. sönderdelning av ett ämne för bestämning av dess beståndsdelar

anlagsprov * ►prov som mäter anlag på visst område

anpassningsgrupp * ►grupp bestående av representanter för arbetsgivaren, arbetstagaren och ev.

anställa * ►anta någon att mot betalning utföra vissa arbetsuppgifter

anställd * ►person med viss anställnin

anställningsstöd * ►stöd vars syfte är att arbetsgivare ska anställa långtidsarbetslösa. Det finns allmänt, förstärkt och särskilt anställningsstöd

ansöknings tid * ►period under vilken ansökan måste inlämnas

arbetsplatsintroduktion * ►hjälp från en specialutbildad arbetsförmedlare åt en arbetssökande utan erfarenhet av svenskt arbetsliv eller med begränsad sådan erfarenhet

arbetsprestation * ►utfört arbete

arbetspsykologi * ►den del av psykologin som handlar om människans anpassning till arbetslivet

arbetsrotation * ►växling mellan olika arbetsuppgifter

arbetsskadeförsäkring * ►socialförsäkring som bekostar vård och ger ersättning för inkomstbortfall vid sjukdom el. olycksfall som har samband med förvärvsarbete

arbetssökande * ►den som söker arbete

arbetstagarorganisation * ►grupp av arbetstagare som enligt föreningens stadgar bevakar sina intressen

arbetstekniskt hjälpmedel * ►särskilt hjälpmedel som en anställd med funktionsnedsättning kan behöva för att klara sitt arbete

arbetsterapi * ►behandlingsmetod vid olycksfallsskada el. sjukdom, som består i att patienten sysselsätts med lämpligt arbete för att återställa arbetsförmågan

arbetstid * ►den tid under vilken arbete pågår

arbetstidsförkortning * ►förkortning av den fastställda arbetstiden

arbetstidslagen * ►lag som reglerar ordinarie arbetstid, pauser, övertid/mertid o.s.v.

arbetstidslagstiftning * ►lagbestämmelser som reglerar arbetstiden

arbetstillfälle * ►möjlighet att anställa en person

arbetstillstånd * ►tillstånd för utlänning att ha arbete i visst land

arbetstvist * ►akut meningsskiljaktighet mellan arbetsgivare och arbetstagare om arbetsvillkor

arbetsuppgift * ►avgränsat arbete

arbetsutskott * ►grupp som är utsedd av en beslutande församling för att behandla speciella frågor

arbetsvillkor * ►1. inom arbetslöshetsförsäkring villkor om ett visst antal arbetade timmar under en viss tid 2. förhållanden under vilka någon arbetar

arbetsvägledare * ►tjänsteman inom arbetsförmedlingen som ger yrkesvägledning

arbetsvägledning * ►hjälp till arbete, avsedd för arbetssökande som är i behov av särskild hjälp

arbetsvägran * ►arbetslös kassamedlems vägran att ta emot erbjudet lämpligt arbete; även allmänt om det att vägra utföra vissa arbetsuppgifter e.d.

arbetsvärdering * ►systematisk metod för att jämföra arbetsuppgifter med varandra med avseende på hur svåra de är att sköta

arbetarrörelse * ►de politiska och fackliga organisationer som företräder arbetarklassens intressen

arbetarskydd * ►verksamhet för att förhindra och begränsa olycksfall och yrkessjukdomar i arbetet

arbetsavtal * ►avtal om villkor för viss arbetsprestation gällande anställning el. uppdrag

arbetsbeskrivning * ►beskrivning på hur viss arbetsuppgift ska utföras

arbetsbetyg * ►skriftlig handling som en arbetsgivare utfärdar angående en arbetstagares anställning då denna upphör

arbetsbrist * ►brist på arbetsuppgifter i förhållande till antalet anställda

arbetscirkulation * ►det att arbetsuppgifterna cirkulerar inom en viss grupp arbetstagare

Arbetsdomstolen, AD * ► specialdomstol för arbetsrättsliga tvister

arbetsfred * ► frånvaro av öppen strid mellan arbetsmarknadens parter angående arbetsvillkoren

arbetsfysiologi * ► läran om hur människokroppen fungerar vid belastning i arbete

arbetsför * ► som har förmåga att arbeta

arbetsfördelning * ► fördelning av arbete på sådant sätt att varje enhet specialiserar sig på begränsade uppgifter

arbetsförmedling * ► organ som tillhandahåller olika tjänster med anknytning till arbetslivet, t.ex. informerar om lediga arbetsplatser

arbetsförmåga * ► kapacitet att utföra arbete

arbetsförpliktelse * ► arbetsskyldighet

arbetsförtjänst * ► ersättning för arbete

arbetsgivare * ► juridisk el. fysisk person som i ett anställningsavtal försäkras sig om att mot vederlag, dvs. lön, erhålla en arbetsprestation av arbetstagaren

Arbetsgivarverket * ► centralorganisation för statliga myndigheter

arbetshandikapp * ► funktionsnedsättning som gör att en person har svårt att utföra ett arbete

arbetshinder * ► omständighet som utgör hinder för arbete

arbetsinställelse * ► stridsåtgärd på arbetsmarknaden i form av strejk el. lockout

arbetskonflikt * ► samlande term för mera ingripande påtryckningsåtgärder på arbetsmarknaden för att lösa intressekonflikter, t.ex. strejk el. lockout

arbetskraft * ► sammanfattande benämning för alla personer med kapacitet för visst arbete

arbetslag * ► de personer som arbetar tillsammans

arbetslagstiftning * ► de lagar som reglerar arbetslivet

arbetsledare * ► anställd som leder, fördelar och kontrollerar arbetet

arbetslivserfarenhet * ► erfarenhet från yrkesverksamhet

arbetslivskunskap * ► allmän kunskap om förhållandena i arbetslivet

arbetslivsorientering * ► det att förmedla el. att erhålla allmän kunskap om arbetslivet och arbetsmarknaden

arbetslöshet * ► det att vara utan arbete

arbetslöshetsersättning * ► ersättning som betalas ut till arbetslös person

arbetslöshetsförsäkring * ► försäkring som är reglerad i lag och som ger ersättning för inkomstbortfall vid arbetslöshet som ej är självförvållad

arbetslöshetskassa * ► kassa som handhar arbetslöshetsförsäkring

Arbetsmarknadsförsäkringar, AMF * ► kollektiv försäkring som tecknas av arbetsmarknadens parter där villkoren baseras på kollektivavtal

arbetsmarknadskonflikt * ► samlande term för mera ingripande påtryckningsåtgärder på arbetsmarknaden för att lösa intressekonflikter, t.ex. strejk el. lockout

Arbetsmarknadsstyrelsen, AMS * ► central myndighet inom
Arbetsmarknadsverket som har i uppdrag att svara för den nationella
arbetsmarknadspolitiken

arbetsmarknadsutbildning, AMU * ► yrkesutbildning för vuxna som är eller
riskerar att bli arbetslösa

Arbetsmarknadsverket *

arbetsmarknadsåtgärd * ► statlig insats för att skapa arbeten och andra
sysselsättningar

arbetsmiljölagen * ► central lag inom arbetsmiljöområdet vars ändamål är att
säkra att arbete skall kunna bedrivas i en sund och säker miljö

Arbetsmiljöverket, AV *

arbetsmoment * ► självständig, väl avgränsad beståndsdel i en arbetsprocess

arbetsmoral * ► uppfattning om rätt och orätt som styr den enskildes handlingar i
arbetet

arbetsnedläggelse * ► spontan strejk

arbetsoförmåga * ► nedsatt eller obefintlig kapacitet att utföra arbete

arbetspass * ► sammanhängande tid för arbetsverksamhet

arbetspaus * ► kortare uppehåll i arbete

arbetsplatsförlagd utbildning, APU * ► obligatorisk utbildning för elever som
läser gymnasieskolans yrkesinriktade program

argument * ► anförd omständighet som används för övertalning el. bevisning av
viss ståndpunkt

arkivera * ► inordna i arkiv

arvode * ► ersättning för tillfälligt arbete el. uppdrag, särskilt av intellektuellt slag

asbest * ► eldfast mineral i trådform

assistent * ► medhjälpare; även titel på vissa institutioner o.dyl.

association * ► 1. spontant uppkommande idémässig förbindelse mellan olika
föreställningar 2. anknytning, ibland av lösare och mer tillfällig art

attest * ► 1. skriftligt intyg om att viss förrättning skett 2. om själva underskriften

attityd * ► inställning

auktoritet * ► 1. rätt till maktutövning 2. erkänt pålitlig sakkunskap

auktorisering * ► tillstånd, bemyndigande el. legitimation att utöva ett visst yrke el.
bedriva en viss typ av näringsverksamhet

automatisk databehandling, ADB * ► bruk av dator el. annan elektronisk
utrustning för att lagra, bearbeta och transportera data

avbeställning * ► det att upphäva beställning

avbrott * ► tillfälligt uppehåll i förlopp

avbytare * ► person som tillfälligt övertar en annans arbete

avdrag * ► borträkning av visst belopp från lön eller skatt

avdragsgill * ► om post som får dras av vid deklaration

avfart * ► kortare vägsträcka som leder fordon från en större väg till en mindre

avflyttning * ► det att flytta bort från viss bostad, ofta till annan ort

avföra * ► se till att någon el. något försvinner ur visst sammanhang

avgift * ► fastställt pris som betalas för viss tjänst el. rättighet

avgiftsbelagd * ► för att få utnyttja t.ex. en tjänst krävs en betalning, avgift

avgiftsfri * ► för att få utnyttja t.ex. en tjänst krävs ingen betalning, avgift

avgångsbidrag, AGB * ► ersättning från AGB-försäkringen till dem som drabbats av företagsnedläggning el. driftsinskränkning

avgångsersättning, AGE * ► avtalsförmån som sedan 1970 kan utgå till privatanställda tjänstemän som blivit arbetslösa p.g.a. personalinskränkning

avgöra * ► utföra det slutgiltiga valet i viss fråga bland de föreliggande möjligheterna

avhängig * ► som på ett avgörande sätt påverkas av givna omständigheter

avi * ► kort skriftligt meddelande om ankomst av försändelse

avmönstring * ► avslutande av tjänstgöring, t.ex. på ett fartyg el. i militära sammanhang

avlönning * ► erhållen lön för visst arbete

avlösare * ► den som ersätter någon på en arbetsplats en kortare tid, för rast e.d.

avregistrera * ► låta stryka ur offentligt register

avråda * ► råda någon att avstå från något

avsiktlig * ► som utförts med avsikt

avskrift * ► skriven kopia

avsteg * ► mindre avvikelse

avstå * ► låta bli att utnyttja el. utföra något som man är berättigad till el. som är av värde

avställa * ► ställa undan på särskild yta e.d.; ta tillfälligt ur drift

avställning * ► avregistrering av bil under viss period

avstänga * ► förbjuda någon att utöva viss verksamhet, särskilt idrotts- el. yrkesverksamhet

avsäga sig * ► förklara sig avstå från något

avtalsbunden * ► reglerad genom avtal

avtalsenlig lön * ► lön som följer gällande avtal

avtalsförhandling * ► överläggning mellan parter på arbetsmarknaden om kollektivavtal för löner och andra anställningsvillkor

avtalsgruppsjukförsäkring, AGS * ► försäkring som ger ersättning vid längre tids sjukdom till dem som arbetar inom de avtalsområden där kollektivavtal om AGS träffats

avtalslöst tillstånd * ► tiden då ett gammalt kollektivavtal sagts upp och löpt ut och inget nytt tecknats

avtalsområde * ► den bransch el. de företag som ett visst avtal gäller för

avtalspart * ► en individ eller grupp som kommit överens om ett avtal

avtalsperiod * ► den tid som avtalet gäller för
avtalsrörelse * ► den tid då parterna förhandlar om ett nytt avtal
avtalsstridig * ► som strider mot visst avtal
avtalsvillkorlagarna * ► två lagar om förbud mot oskäligen avtalsvillkor som dels gäller konsumenter, dels näringsidkare
avveckla * ► gradvis upphöra med någon verksamhet
avvägning * ► noggrann avpassning

B

backkrön * ► högsta punkt av uppåtstigande vägsträcka
bankgiro * ► system för överföring av medel mellan konton
barnsäker * ► ofarlig för barn
bas * ► förman för arbete el. verksamhet, särskilt för manuellt arbete el. sport
bedöma * ► fälla ett värderande uttalande över något
bedömningsgrund * ► bakomliggande fakta för värderande uttalande över något
befattning * ► anställning som är inrättad för viss funktion inom myndighet, organisation, företag etc.
befattningshavare * ► person som innehar tjänst, särskilt högre el. offentlig tjänst
befordran * ► uppflyttning till högre tjänsteställning
befogad * ► som grundas på övertygande skäl
befullmäktigat ombud * ► ombud som bevakar en annan persons intressen med stöd av en fullmakt
begravningsbyrå * ► företag som sköter praktiska arrangemang i samband med begravning
begravningshjälp * ► ekonomiskt bidrag till begravningskostnader
beredning * ► 1. det att ta fram beslutsunderlag i fråga, ärende etc. 2. särskild kommitté som bereder viss typ av ärende
beredskap * ► det att vara beredd på kommande utveckling
begynnelselön * ► lönenivå som gäller vid början av anställning
bekräfta * ► fastslå riktigheten av någonting
bekänna * ► medge sig vara skyldig till något
belasta * ► utsätta för yttre påfrestning
beläggning * ► 1. täckande lager 2. andel upptagna platser på en institution e.d.
belöning * ► pengar el. utmärkelse som utdelas som ersättning, vanligen som tecken på uppskattning av prestation e.d.
beredskapstid * ► den tid då arbetstagare står till arbetsgivarens förfogande utan att vara skyldig att kvarstanna vid arbetsstället
beredskapstillägg * ► ersättning som betalas då arbetet är av sådan art att man är skyldig att infinna sig i tjänst under tjänstefri tid, omgående el. efter viss tid

beriktigande * ► riktig uppgift som ersätter en tidigare felaktig

beräknad inkomst * ► inkomst som man förväntas att få

beräknande * ► person som inriktar sitt handlande endast på egna fördelar

berättigad * ► 1. som har viss rättighet 2. som grundas på goda skäl

beskattningsbar inkomst * ► det taxerade beloppet vid inkomstbeskattning, minskat med grundavdrag

besvärande * ► som orsakar besvär

betald arbetstid * ► tid då arbetstagare står till arbetsgivarens förfogande och för dennas räkning utför arbete på arbetsstället

beting * ► avtalad ersättning för en viss arbetsuppgift; ordet används ibland om själva arbetsuppgiften

betyg * ► 1. dokument som redovisar någons kunskaper, egenskaper el. bakgrund 2. värderande omdöme om kunskaper, färdigheter el. utförd arbetsinsats

betänkande * ► skriftlig redogörelse för resultatet av utredning i viss fråga

bevaka * ► hålla under uppsikt för att kunna tillvarata vissa intressen

bevekelsegrund * ► underliggande motiv för visst handlande e.d., ofta känslobaserat

bifalla * ► besluta om formellt godkännande

bilateral * ► som innefattar två parter; om avtal, förhandlingar etc.

bilbarnstol * ► speciell insats som sätts fast i bilsäte för att öka säkerheten för barn upp till ca fyra år

bilbesiktning * ► officiell besiktning av bil

bildningsförbund * ► sammanslutning av bildningsorganisationer

bisyssla * ► extra arbete vid sidan av huvudsysslan

blandackord * ► löneform som till övervägande del består av ackordslön medan resten är fast lön

blankett * ► ark med fält avsett för ifyllning av olika uppgifter

blindskrift * ► skriftsystem baserat på blindalfabet

blockad * ► 1. stridsåtgärd vid arbetsmarknadskonflikt 2. (med.) tillstånd där nervimpulserna är stoppade, vanligen via injektion av bedövningsmedel

blodsutgjutelse * ► det att människor skadas el. dödas som resultat av någon handling

bojkott * ► avbrytande av köp, leveranser, transporter e.d. i syfte att tvinga person, grupp, företag el. stat till vissa ekonomiska el. andra eftergifter

bonus * ► gottgörelse som utgör t.ex. belöning eller rabatt av något slag

borgarråd * ► kommunalpolitiker i Stockholms stad, motsvarande kommunalråd

borgerlig vigsel * ► sedan 1908 ett alternativ till kyrklig vigsel

bostadsbrist * ► brist på bostäder

bostadsförmedling * ► inrättning för fördelning av lediga bostäder

bostadsrätt * ► nyttjanderätt till hus el. del av hus utan begränsning i tiden

bostadsrättsförening * ► en särskild ekonomisk förening vars medlemmar har obegränsad nyttjanderätt till hus el. del av hus

bostadssparande * ► sparande som ger förköpsrätt till småhus el. bostadsrätt i visst område

bottenlån * ► förmånligt lån för större delen av finansiering av fastighetsköp

brandförsvar * ► brandskydd

brandförsäkring * ► försäkring som ersätter skador vid eventuell brand

brandkår * ► manskap organiserat och utbildat för brandsläckning, kallas sedan 1987 räddningskår

brandskada * ► skada som uppkommit vid brand

bransch * ► sammanfattande benämning för alla enskilda företag el. personer som framställer el. säljer viss typ av vara el. tjänst

branschorganisation * ► sammanslutning av företagare inom viss bransch

bristfällig * ► som på grund av brister fungerar illa

bristyrke * ► yrke i vilket det råder brist på utbildad arbetskraft

bristyrkesutbildning * ► utbildning som AMS kan ordna då efterfrågan på arbetskraft inom ett visst yrke överstiger tillgången

bruksvärdeshyra * ► hyra som motsvarar hyran för andra lägenheter med likvärdig standard

bruttolön * ► lön före skatteavdrag

budget * ► plan för användning av inkomster och fördelning av dem på olika utgifter under viss tid

budröstning * ► det att med hjälp av fullmakt rösta genom en annan person

bullerskada * ► tillfällig el. bestående hörselskada på grund av bullerpåverkan

bullerskydd * ► teknisk åtgärd som avser att hindra att buller uppstår, eliminera el. minska bullret där det alstras el. hindra att det fortplantas till omgivningen

bulvan * ► person som handlar i eget namn men i hemlighet företräder viss annan person el. part

byggherre * ► person el. organisation som låter uppföra hus och som skaffar pengar till finansiering

byggnadslov * ► tillstånd att företa nybyggnad el. ombyggnad utfärdat av byggnadsnämnd el. ev. högre instans

byggnadsnämnd * ► kommunalt organ med uppgift att ha inseeende över hur kommunen bebyggs

byggprogrammet * ► utbildning i gymnasieskolan

byggnadstillstånd * ► tillstånd att påbörja nybyggnad

bälteskudde * ► kudde som anpassar bilbälte till ett barns kropp

bärgningsbil * ► bil för bärgning av skadat fordon

C

centrala förhandlingar * ►förhandlingar mellan arbetsmarknadsparternas huvudorganisationer

centralisering * ►koncentration av avgörande delar av verksamhet till ett enda ställe

centralorganisation * ►arbetsgivar- resp. arbetstagarorganisation på riksnivå, som genomför centrala förhandlingar och samordnar gemensamma angelägenheter för fackförbund el. arbetsgivarföreningar

Centrala studiestödsnämnden, CSN * ►central myndighet för frågor om ekonomiskt studiestöd; chefsmyndighet för studiemedelsnämnder och vuxenutbildningsnämnder

D

dagligvara * ►en typ av vara som fortlöpande förbrukas i hushållet

dagordning * ►lista på frågor som ska diskuteras vid ett sammanträde, även bildligt

dagtraktamente * ►ett tillägg till lönen som betalas ut per dag för kostnader vid arbete på annan ort

Datainspektionen, DI * ►statlig myndighet som ansvarar för att personuppgifter behandlas så att otillbörliga intrång i personlig integritet inte sker

dataregister * ►register lagrad i dator

datumparkering * ►förbud på ojämnt datum parkera bil på den sida av gatan som har ojämna husnummer och vice versa

debitera * ►sätta upp på någons skuldräkning

decentralisering * ►det att göra en verksamhet mindre centralstyrd

defekt * ►brist eller fel i funktion el. utseende

definitiv * ►slutgiltig

deklaration * ►1. skriftlig sammanfattning av någons årliga inkomst- och förmögenhetsuppgifter, självdeklaration 2. uppgifter om innehav av varor, tulldeklaration 3. uppgifter om innehåll i vara, varudeklaration

deklarera * ►lämna uppgift om inkomst

delegat * ►ombud med fullmakt

delegation * ►1. samling ombud som har sänts ut, t.ex. för att förhandla 2. utskott

delegera * ►formellt överlåta befogenhet, vanligen från högre organ till lägre

deltidsanställd * ►anställd som arbetar mindre än heltid

deltidsarbete * ►arbete med mindre än full arbetstid

departement * ►statsorgan som under regeringen ansvarar för viss gren av statsstyrelsen

deponera * ►lämna för tillfällig förvaring

depositionsavgift * ► ersättning för förvaring av något

destruktiv * ► som är inriktad på förstörelse, konkret och abstract

diagnostiskt prov * ► prov som visar kunskapsnivån

diarium * ► register i tidsföljd

disponibel inkomst * ► det som återstår av inkomsten efter avdrag för skatter och obligatoriska försäkringsavgifter m.m. och efter tillägg av sociala bidrag, försäkringsutbetalningar m.m.

distribution * ► utdelning av någonting

direktiv * ► anvisning om sättet att utföra visst uppdrag

disposition * ► 1. nyttjanderätt, men vanligen inte äganderätt

distansarbete * ► arbete på annan plats än den vanliga arbetsplatsen

distansundervisning * ► undervisning per korrespondens el. via tekniska hjälpmedel

distribuera * ► fördela och skicka ut på överenskommet el. regelmässigt sätt

dokument * ► skriftlig handling eller redogörelse

dokumentation * ► insamling och sammanställning av fakta

dop * ► ceremoni varvid upptagande i den kristna församlingen sker, symboliserad av vattenösnung

dold arbetslöshet * ► arbetslöshet som inte syns i officiell statistik

dotterbolag * ► bolag som helt el. till större delen ägs av ett annat bolag

dossier * ► faktasamling om visst ämne

dossier * ► faktasamling om visst ämne

drift * ► pågående användning av viss resurs

driftsavbrott * ► tillfälligt stopp i driften av maskin, anläggning m.m., vanligen på grund av avbrott i energitillförsel

driftsinskränkning * ► nedskärning av produktionen, ofta med personalminskningar som följd

driftskostnad * ► kostnader för den löpande verksamheten vid ett företag el. en anläggning, t.ex. för löner och energi

driftsnedläggelse * ► en form av driftsinskränkning då driften läggs ner totalt

dubbdäck * ► vinterdäck med dubbar

dubbelt medborgarskap * ► medborgarskap i två länder

dubbelbeskattningsavtal * ► avtal som har ingåtts mellan stater i syfte att förhindra internationell dubbelbeskattning

dupera * ► medvetet ge felaktigt intryck, lura

dygnsvila * ► sammanhängande viloperiod som arbetstagare skall beredas varje dygn

dyrk * ► nyckelliknande verktyg för öppning av lås på annat sätt än det normala, används ofta vid inbrott

dämpa * ► göra svagare vad gäller verkningsgrad, effekt, intensitet e.d.

E

effekt * ► verkan

effektiv ränta * ► de totala kostnaderna för ett lån el. en kredit uttryckt i årsränta

effektivitet * ► det att vara effektiv

efterfrågan * ► det att efterfråga

eftergymnasial * ► som kommer efter gymnasiestudier

efterkrav * ► betalning vid leverans av vara

eftersändning * ► sändning av t.ex. brev vidare till någon som flyttat till annan adress

eftertaxering * ► taxering som sker senare än ordinarie taxering

egenföretagare * ► fysisk person med inkomst av affärsverksamhet

engångsersättning * ► ersättning som ges bara en gång

enkel övertid * ► övertid som inte är kvalificerad övertid och som i regel utförs före el. efter den ordinarie arbetstidens slut

entlediga * ► avskeda; bevilja avsked

entreprenad * ► åtagande av ett företag att för beställaren utföra visst större arbete, särskilt om byggnad el. annan fast anläggning

entreprenör * ► person el. företag som åtagit sig entreprenad

ekvivalensbedömning * ► värdering av utländska högskoleutbildningar

ekvivalering * ► värdering av utländska högskoleutbildningar

elementär * ► enkel och grundläggande

elevvård * ► den verksamhet i skolan som skall tillgodose elevernas personliga behov

eliminera * ► fullständigt avlägsna ur visst sammanhang

elprogrammet * ► utbildning i gymnasieskolan

energiprogrammet * ► utbildning i gymnasieskolan

enhällig * ► som undantagslöst har samma åsikt

enkät * ► rundfråga, opinionsundersökning

ensamstående * ► som är utan anhöriga; som inte lever ihop med ngn

enskild väg * ► väg som inte underhålls av samhället

ergonomi * ► läran om människan i arbete; samspelet mellan människan och arbetsredskapen

erinran * ► formell anmärkning

erkänd arbetslöshetskassa * ► kassa som handhar arbetslöshetsförsäkring och som är godkänd av statsmakten

ersättning * ► 1. värde eller tjänst som ges som gottgörelse eller betalning 2. ngt som används för att ersätta ngt annat

estetiska programmet * ► utbildning i gymnasieskolan

examen * ► 1. prövning av en persons kunskaper

expedition * ►1. iordningställande el. utförande av något 2. lokal där något iordningställs och vidarebefordras
exploatera * ►1. ta i anspråk och bearbeta 2. hänsynslöst utnyttja
extern * ►som sker el. hör hemma utanför en viss enhet
extraknäck * ►extraarbete
extrem * ►som går alltför långt i en riktning

F

fabriksklubb * ►fackförening i en fabrik
facket * ►fackförening
fackförbund * ►riksomfattande sammanslutning av löntagare för facklig verksamhet
Fackförbundet SKTF *
Fackförbundet ST *
fackförening * ►en grupp löntagare inom samma bransch och ofta inom samma ort och region som tillvaratar sina intressen gentemot arbetsgivaren
fackklubb * ►fackförening på en arbetsplats
facklig förtroendeman * ►person som utsetts till en befattning i en facklig organization
fackligt ansluten * ►medlem i en fackförening
fackligt ombud * ►person som företräder facket
faktor * ►omständighet som bidrar till visst resultat
faktum * ►sakförhållande som ej kan bestrides
faktura * ►räkning på levererade varor el. utförda tjänster
falskdeklaration * ►deklaration som innehåller falska uppgifter
fartbegränsning * ►det att inom ett visst område råder högsta tillåtna hastighet
fartblindhet * ►det att mista förmågan att uppskatta hastighet, särskilt p.g.a. långvarig körning
Fastighetsanställdas Förbund *
fastighetskontor * ►kommunal förvaltning som lyder under fastighetsnämnden; även lokalkontor hos bostadsföretag
fastighetsägare * ►den som äger en fastighet
fastställa * ►fastlägga, fastslå
felparkeringsavgift * ►påföljd i form av en avgift vid felparkering eller liknande
feriearbete * ►arbete som studerande gör under ledighet från studier
finansiera * ►tillhandahålla nödvändigt kapital för något
firmatecknare * ►person som har rätt att skriva under i företagets el. organisationens namn med rättsligt bindande verkan

flervalsuppgift * ► uppgift till vilken ges flera möjliga svarsalternativ, varav ett är riktigt

flexibilitet * ► förmåga till anpassning till skilda situationer

flyttningsanmälan * ► uppgift om ändrad bostads- eller postadress som ska, enligt folkbokföringslagen, lämnas skriftligen till skattemyndigheten, försäkringskassan eller posten

flyttningsbidrag * ► ekonomisk hjälp till den som söker och får nytt arbete på annan ort

folkbildning * ► undervisning i allmänbildande syfte med vuxna som målgrupp

folkbokföring * ► registrering av befolkningen som Skatteverket har hand om i Sverige

folkhögskola * ► skola för undervisning av vuxna elever, ofta internat

folkomröstning * ► omröstning i en viss fråga som alla röstberättigade kan delta i

folkrörelse * ► gruppbildning med en anslutning som omfattar breda samhällsskikt med demokratisk organisation och ofta ideella syften

fond * ► tillgångar som reserverats för något bestämt syfte och varav vanligen endast avkastningen förbrukas

force majeure * ► yttre omständighet som gör det omöjligt att fullgöra ett avtal

fordonsbesiktning * ► undersökning av registrerade motorfordon som skall göras enligt bestämmelser i fordonskungörelsen

fordonsprogrammet * ► utbildning i gymnasieskolan

fortbildning * ► fördjupande utbildning inom område inom vilket man redan har formell kompetens

fortkörning * ► det att köra fortare än den högsta tillåtna hastigheten

fredsplikt * ► regel som förbjuder stridsåtgärder under löpande avtalstid

fridlysa * ► lagligen skydda mot skadegörelse el. utnyttjande, särskilt med avseende på djur, växt el. naturområde

frikalla * ► befria från viss skyldighet

frisedel * ► intyg om befrielse från värnplikt

friskola * ► skola som inte tillhör det offentliga skolväsendet, ofta förening e.d. som huvudman

fritidsgård * ► lokal för ungdomar för fritidsaktiviteter

fritidshus * ► hus där man bor på fritiden

frivillig * ► som utförs av fri vilja; särskilt om person som efter eget beslut åtagit sig visst uppdrag

friktionsarbetslöshet * ► arbetslöshet som beror på förändringarna på arbetsmarknaden: det tar viss tid för arbetssökande och arbetsgivare att finna varandra

friställd * ► person som har blivit uppsagd el. permitterad från sitt arbete

friställning * ► uppsägning från arbete p.g.a. brist på arbetstillfällen

fritt vivre * ► fritt uppehälle, dvs. mat och husrum

fri yrkesutövare * ► frilans; person åtar sig arbete på uppdragsbasis

frontalkrock * ► kollision mellan två motorfordon kylare mot kylare

frånhända * ► avhända, beröva

fullborda * ► genomföra ända till färdigt resultat

funktionell * ► som väl fyller sitt syfte

full sysselsättning * ► situation där arbetslösheten i huvudsak består av friktionsarbetslöshet och strukturarbetslöshet av "normal" omfattning

funktion * ► bestämd uppgift i ett visst sammanhang

funktionär * ► person som i ett visst sammanhang fyller en bestämd funktion av mer praktiskt slag

fusion * ► sammanslagning av företag till större enhet

fyllnadsinbetalning * ► inbetalning av preliminär skatt efter det år då man haft inkomsten för att undvika kvarstående skatt

färdolycksfall * ► olycksfall som inträffar under färden till eller från arbetet

färdighet * ► förmåga att utföra något i praktiken, ibland med hjälp av teoretiska kunskaper

färdmedel * ► medel för transport av personer

färdsätt * ► sätt att färdas, resa

födelsenummer * ► de tre siffror i personnumret som följer närmast efter födelsedatum: udda tal för man, jämnt för kvinna

fögderi * ► lokalt förvaltningsområde

följeslagare * ► person som åtföljer någon som sällskap

förrarprov * ► gemensam benämning på teoriprov och körprov för körkort

förbise * ► av misstag låta bli att lägga märke till; underskatta

förbudsmärke * ► trafikmärke som förbjuder en viss handling

förbund * ► enhet som består av flera organisationer i samverkan

förbundsförhandlingar * ► förhandlingar mellan fackförbund och arbetsgivarförbund

föredragningslista * ► förteckning av ärenden som skall behandlas vid sammanträde

Föreningen Sveriges Verkstadsindustrier, VI *

föreningsfrihet * ► medborgarnas frihet att utan hinder från myndighet el. annan bilda föreningar för olika ändamål

föreningsstämma * ► högsta beslutande organet i en förening

förenklad självdeklaration * ► en av Skatteverket ifylld blankett som deklarationsskyldig bara bekräftar med sin underskrift eller via sms e.d.

företråde * ► rätt att komma i fråga i första hand

företagsdemokrati * ► anställdas inflytande i företag

företagshälsovård * ► medicinsk specialitet med hälsovård för att skydda och bevara anställdas hälsa och arbetsförmåga

företagsledning * ► personer som styr ett företags verksamhet

förflytta * ► föra till annan plats, konkret el. abstrakt

förhala * ► försöka fördröja behandlingen el. slutförandet av något

förhandlingsbar * ► möjlig att förhandla om

förhandlingsdelegation * ► ombud som valts i ett fackförbund för att förhandla om ett kollektivavtal

förhandlingsordning * ► system för att lösa tvister på arbetsmarknaden

förhandlingspart * ► en part som deltar i förhandlingar

förkunskaper * ► redan tidigare skaffade kunskaper om någonting

förlopp * ► sätt på vilket ngt försiggår eller utvecklas

förlorad arbetsförtjänst * ► förlorad ersättning för arbetsprestation

förman * ► person som direkt leder arbete

förening * ► önskade, främmande ämnen

förpanta * ► pantsätta

förrättning * ► göromål som enligt bestämmelserna ingår i arbetsuppgifterna för viss tjänst

försitta * ► försumma att utnyttja någonting

förskjuten arbetstid * ► obekväm arbetstid då arbetstagaren får ersättning när den ordinarie arbetstiden är förlagd till vissa tider

förstaspråk * ► det språk som barn lär sig först, modersmål

försummelse * ► underlåtenhet att fullgöra förpliktelse

försändelse * ► paket e.d. som befordras reguljärt med t.ex. post

försöksverksamhet * ► verksamhet som inte ännu är permanent

förtjänst * ► 1. lön el. vinst genom arbete el. satsning 2. god egenskap hos person

förtjänstutvecklingsgaranti * ► avtalsregel som ger ett extra lönepåslag för dem som haft liten el. ingen löneglidning

förtroendenämnd * ► nämnd inom hälso- och sjukvården, numera oftare patientnämnd

förtroendevald * ► person som valts att företräda väljarna

förutsättning * ► omständighet som utgör en nödvändig grund för något

förvärva * ► lyckas skaffa genom köp, arbete e.d.

förvärvsarbetande * ► person som är verksam med yrkesarbete

förvärvskälla * ► viss källa för personlig inkomst

G

garantilön * ► den minsta förtjänst en anställd är garanterad under en period

generalstrejk * ► total strejk, strejk som omfattar hela el. större delen av arbetsmarknaden

generell * ► allmän

genombrott * ► 1. tillfälle då något el. någon bryter sig fram genom ett tidigare hinder 2. allmänt erkännande

genomfartsled * ► väg avsedd för snabb passage igenom el. förbi

genomsnittsförtjänst * ► genomsnittlig lön som intjänats under en period

gensvar * ► reaktion på något

girering * ► överföring av pengar från ett konto till ett annat

glesbygd * ► område med liten och utspridd befolkning

godkänd * ► som bedöms uppfylla fastställda krav; även ett av betygen i gymnasieskolan

gottgöra * ► ersätta, kompensera

Grafiska Fackförbundet Mediafacket *

granskning * ► prövning av att vissa krav är uppfyllda

gratifikation * ► penninggåva, vanligen erhållen utöver ordinarie lön som belöning för gott arbete

gravsätta * ► nedsänka stoft av avliden i jorden, vanligen sedan jordfästning skett på annan plats

grundavdrag * ► avdrag som i vissa fall görs från den taxerade inkomsten

grundhyra * ► fast hyressumma, före eventuella tillägg

grundlön * ► fast lön vartill tillägg av olika slag kan komma

grundskola * ► obligatorisk nioårig skola

grundsärskola * ► skola för utvecklingsstörda elever med måttliga begåvningshandikapp

grundutbildning för vuxna * ► grundskoleutbildning för vuxna

gruppförsäkring * ► försäkring som tecknats gemensamt av en grupp människor vanl. på en arbetsplats

grupplivförsäkring * ► gruppförsäkring som gäller livförsäkring

grå arbetskraft * ► de totalförsvarspliktiga som under sin grundutbildning åläggs arbetsuppgifter som inte har med utbildningen att göra; även om arbetskraft som inte är direkt olaglig men som anställs genom utnyttjande av luckor i lagen

gymnasieskola * ► frivillig skolform för i första hand åldersgruppen 16–19 år som innehåller 17 nationella program och en del ickenationella program

gäststuderande * ► medborgare i annat land som kommer till Sverige för att studera på högskola eller universitet

H

halkbana * ► särskilt iordningställd vägbana för träning på halt underlag

halkskydd * ► skyddsanordning för att hindra el. motverka halkning

halvtidsanställd * ► person som är anställd och arbetar halvtid

Handelsanställdas Förbund *

handledare * ► person som ger hjälp och instruktioner till någon

hantverkare * ► person som yrkesmässigt utövar ett hantverk

halvsyskon * ► person som har antingen mor el. far gemensam med viss annan person

handalfabet * ► alfabet för döva, där bokstäverna återges med olika ställningar av handen och fingrarna

hantverksprogrammet * ► utbildning i gymnasieskolan

hasch * ► narkotiskt berusningsmedel som framställs ur hampa

hastighetsöverträdelse * ► det att köra motorfordon för fort

helgfri dag * ► vardag

helsyskon * ► syskon som har samma mor och far

heltidsanställd * ► person som är anställd och arbetar heltid

heltidsarbete * ► arbete som omfattar full arbetstid

hemindustri * ► tillverkning av varor för försäljning som sker i hemmet

hemställa * ► formellt begära hos myndighet

hemvist * ► plats där någon regelbundet uppehåller sig, om bostad el. annan regelbundet besökt plats

honorar * ► ersättning för arbete som oftast är av intellektuell el. konstnärlig nature

humanitär * ► som betingas av respekt för människovärde och grundläggande rättigheter

huvudavtal * ► överenskommelse mellan arbetsmarknadens huvudorganisationer

huvudman * ► 1. uppdragsgivare, den som lämnat någon en fullmakt 2. den som ansvarar för en verksamhet

huvudorganisation * ► centralorganisation till vilken riksomfattande arbetsgivar- eller arbetstagarförbund är anslutna

huvudskyddsombud * ► skyddsombud som har till uppgift att samordna skyddsombudens verksamhet vid ett arbetsställe

huvudled * ► större väg el. gata vars trafik har företräde i förhållande till korsande trafik

hyresavi * ► en blankett för inbetalning av hyra

hyresfastighet * ► fastighet som det finns hyreslägenheter i

hyresförhandlingar * ► förhandlingar mellan hyresvärden och hyresgästföreningens representanter om hyran

Hyresgästernas Riksförbund * ► centralorganisation för hyresgästströrelsen

hyresgästförening * ► lokal organisation som arbetar för hyresgästernas gemensamma intressen

hyreskontrakt * ► avtal mellan hyresvärd och hyresgäst angående hyra

hyreslägenhet * ► lägenhet som en hyresgäst hyr av hyresvärden

hyresvärd * ► person el. företag som hyr ut bostad el. annan lokal

hängavtal * ► kollektivavtal mellan en arbetsgivare, som inte är med i någon arbetsgivarorganisation, och ett fackförbund. Avtalet grundar sig på riksavtalet

hänsyn * ► 1. medvetenhet om vikten av måttfullt uppträdande i syfte att ej skada el. störa omgivningen 2. det att ta med någon omständighet i beräkningen vid beslut, slutsatsdragning etc.

högerregel * ► trafikregel enligt vilken trafikant skall lämna företräde åt korsande trafik som kommer från höger

högkonjunktur * ► ekonomisk situation med bl.a. hög sysselsättning och hög production

högskola * ► inrättning för eftergymnasial utbildning och forskning

högskoleprov * ► särskilt prov som ingår i provurvalet vid ansökan till högskolor och universitet

hörförståelse * ► förmåga att förstå det talade språket

hörsamma * ► att göra det som begärs el. föreslås i viss uppmaning

hörselskydd * ► skydd mot buller i form av öronproppar el. skyddskåpor

I

iakttaga * ► 1. komma att upptäcka något nytt faktum 2. bete sig i enlighet med

icke godkänd * ► ett av betygen i gymnasieskolan

identifiera sig * ► 1. bestyrka sin identitet genom en godtagbar handling 2. känna sig som samma person som

identitetsbricka * ► liten bricka av metall e.d. med viktiga uppgifter om bäraren

identitetshandling * ► dokument som visar vem man är, t.ex. pass el. körkort

IF Metall *

i hastigt mod * ► oöverlagt, i vredesmod

impuls * ► 1. plötsligt uppkommande lust att handla på visst sätt 2. kortvarig elektrisk strömstöt

inackorderingstillägg * ► del av studiehjälp som kan beviljas till elever vid t.ex. folkhögskola

inbetalningskort * ► blankett för att betala in en summa i banken

indexreglering * ► anpassning av löner, skatter etc. efter penningvärdets förändringar

indirekt skatt * ► skatt som tas ut vid produktion, försäljning eller konsumtion av vissa varor och tjänster och som betalas in av någon annan än den som ska belastas av den

individuell lönesättning * ► det att lönen fastställs individuellt

individuellt program * ► utbildning i gymnasieskolan baserad på en individuell utbildningsplan för den enskilda eleven

industriprogrammet * ► utbildning i gymnasieskolan

industrisemester * ► tid på sommaren, oftast juli månad, då många industriarbetare har semester

infart * ► sträcka som utgör övergång från större till mer lokala kommunikationsleder el. till uppställningsplats e.d.

inflation * ► fortgående ökning av den allmänna prisnivån

informell * ► något som kännetecknas av ett minimum av yttre former som etikett, konventioner etc.

inkallelseorder * ► order att inställa sig till militärtjänst

inkomstbortfall * ► minskning av inkomst

inkomstgaranti * ► offentliga bidrag som man kan få i Sverige om inkomsten inte är tillräcklig för försörjning

inkomstskatt * ► skatt på en persons inkomst

inkomsttagare * ► person som har inkomst

inkomsttaxering * ► förfarande varigenom underlaget för inkomstskatten fastställs för den skattskyldiga

inkvartering * ► tillfällig bostad

inläsningstjänst * ► tjänst där man läser in text för synskadade och dövblinda

in natura * ► ersättning i form av varor el. tjänster, inte pengar

inneboende * ► 1. som är naturlig för någon el. något 2. person som hyr viss del av annans bostad

innestående lön * ► den lön som arbetstagaren har arbetat in men ännu inte fått ut

innovation * ► teknisk el. kulturell nyhet el. förnyelse; nyskapelse, uppfinning (som tagits i användning)

insats * ► 1. löstagbart tillbehör 2. värde som riskeras i förhoppning om vinst 3. utfört gott arbete som bidrar till visst resultat 4. Insatslägenhet

insatslägenhet * ► lägenhet i vilken den boende själv satsar pengar för att täcka en del av framställningskostnaderna

inskolning * ► anpassning av nybörjare

inskolningsperiod * ► den tid då anpassning av nybörjare sker

inskränka * ► begränsa

instruktion * ► anvisning om lämpligt tillvägagångssätt

inställa sig * ► 1. infinna sig, anmäla sig 2. inrikta sig, ha en viss attityd

integration * ► process som leder till att skilda enheter förenas; även resultatet av en sådan process. Ofta med tonvikt på utjämning av skillnader

intermittent skiftarbete * ► skiftarbete som inte är kontinuerligt

internatbidrag * ► statligt bidrag för att täcka kostnader för resor och uppehälle för deltagare i korta utbildningskurser vid folkhögskolor och liknande, särskilt för handikappade och distansstuderande

intervju * ► utfrågning av en person i samtalsform

intresseanmälan * ► det att anmäla sitt intresse

intresseorganisation * ► organisation som arbetar för medlemmarnas bästa

intressetvist * ► en motsättning mellan parternas intressen

inträdeskrav * ► krav för att komma in på t.ex. en utbildning

intyg * ► underskrivet dokument som utgör formellt bevis för ngnns kompetens e.d.

intäkt * ► inkomst som hänför sig till en redovisningsperiod

inventering * ► det att göra en förteckning över befintliga tillgångar

investering * ► det att placera pengar i något

invändning * ► avvikande ståndpunkt

J

jobb * ► arbete, sysselsättning (som ger försörjning)

jobb- och utvecklingsgaranti * ► individuellt anpassade aktiviteter för dem som är eller riskerar att bli långtidsinskrivna på Arbetsförmedlingen, ersätter aktivitetsgarantin 2007

jobbpool * ► en typ av förmedling av tillfälliga arbetsuppgifter, korta vikariat etc.

jordfästning * ► religiös ceremoni i samband med begravning

joule * ► mått som anger energiinnehållet i födoämnen el. energiomsättning i kroppen

jourtid * ► den tid då en arbetstagare står till arbetsgivarens förfogande för att vid behov börja arbeta

jämka * ► korrigera, justera; i ekonomiska sammanhang minska i viss utsträckning

jämkning av skatt * ► anpassning av preliminärskatten så att den stämmer med den beräknade inkomsten för hela året

jämlikhet * ► det att varje person anses vara lika mycket värd som varje annan

jämställdhet * ► det att vara jämställd, särskilt i fråga om kvinna i förhållande till man

K

- kalori** * ▶ ofta om kilokalorier för att ange energiinnehållet i födoämnen el. energiomsättningen i kroppen
- Kammarkollegiet** * ▶ centralt ämbetsverk under justitiedepartementet som bl.a. auktoriserar tolkar och översättare
- kapitalvara** * ▶ vara som ej omedelbart kan förbrukas, t.ex. bil, TV el. hushållsmaskin
- karaktärsämne** * ▶ studieämne som är speciellt för ett visst studieprogram i gymnasieskolan
- karenstid** * ▶ tid i början av sjukdom el. arbetslöshet för vilken man inte får sjukpenning el. arbetslöshetsersättning
- kartell** * ▶ sammanslutning mellan företag e.d. för att samordna priser etc.
- kartläggning** * ▶ systematisk beskrivning
- klassföreståndare** * ▶ lärare som har huvudansvar för viss skolklass
- klubbordförande** * ▶ ordförande i fackföreningsklubb
- kokskåp** * ▶ litet utrymme för matlagning, pentry
- kokvrå** * ▶ litet utrymme för matlagning, pentry
- kollektivanslutning** * ▶ medlemskap av en grupp eller organisation i en annan organisation, särskilt i ett politiskt parti
- kollektivanställd** * ▶ arbetstagare vars anställningsvillkor är reglerade i ett kollektivavtal
- kollektivavtal** * ▶ avtal mellan en facklig organisation och en arbetsgivare om arbetsvillkor
- kollision** * ▶ häftig sammanstötning i trafiken
- kombinationslås** * ▶ en typ av lås som öppnas genom att inställas på viss kombination av siffror el. genom vridning av rattar
- kommunalråd** * ▶ politiskt tillsatt ledande tjänsteman i en kommun
- kommunal vuxenutbildning** * ▶ kommunal utbildning avsedd för vuxna som saknar sådana färdigheter som normalt uppnås i grundskolans högstadium och gymnasieskola
- kommundelsnämnd** * ▶ administrativ enhet i en del kommuner, även kallad stadsdelsnämnd
- kommundelsråd** * ▶ råd valt av medlemmarna i en del av en storkommun
- kommunfullmäktige** * ▶ beslutande organ i en kommun bestående av ledamöter valda i kommunalval
- kommunikation** * ▶ 1. överföring av själsligt el. intellektuellt innehåll med hjälp av t.ex. teknisk utrustning 2. trafikförbindelse
- kommunstyrelse** * ▶ verkställande organ i en kommun
- kompensationsledighet** * ▶ ledighet för tidigare inarbetad tid
- kompetens** * ▶ förmåga att klara av en uppgift

komplicerad * ► invecklat sammansatt

kompromiss * ► lösning på ett problem som nås genom ömsesidiga eftergifter

konfidentiell * ► som endast bör meddelas i förtroende inom en sluten grupp och alltså är hemlig för utomstående

konflikt * ► motsättning

konfliktunderstöd * ► ersättning till organisationens medlemmar vid arbetskonflikt

konjunkturarbetslöshet * ► arbetslöshet som uppkommer t.ex. i samband med konjunkturvariationer i det allmänna efterfrågeläget i ekonomin (även kallad keynesiansk arbetslöshet)

konjunkturväxling * ► ändring i det ekonomiska läget

konjunktur * ► visst ekonomiskt läge

konjunkturarbetslöshet * ► arbetslöshet som beror på konjunkturvariationer på grund av efterfrågeläget

konjunkturedgång * ► försämring av det ekonomiska läget

konjunkturuppgång * ► förbättring av det ekonomiska läget

konkav * ► jämnt buktad inåt, särskilt om optik

konkurrensförbud * ► förbud för arbetstagare att bedriva verksamhet i konkurrens med arbetsgivaren

konkurrensklausul * ► bestämmelse där någon förbinder sig att inte bedriva konkurrerande verksamhet

konkurrenskraft * ► möjlighet att hävda sig i konkurrens

konsekvens * ► logiskt oundviklig följd av viss handling

konsistens * ► viss grad och typ av fasthet

konstruktiv * ► som på ett positivt sätt är inriktad att bygga upp något

konsumtion * ► förbrukning av vissa varor och tjänster

konsumentprisindex * ► index som mäter prisutvecklingen på varor och tjänster för privat konsumtion

kontinuerlig * ► som pågår hela tiden

kontinuitet * ► fortlöpande sammanhang över en längre tidsperiod

kontinuerligt skiftarbete * ► det att tre eller flera arbetslag kontinuerligt avlöser varandra

kontrollfunktion * ► något eller någon som har till uppgift att kontrollera

kontrollmärke * ► utgör bevis av något slag, t.ex. att viss avgift erlagts

kontrolluppgift * ► uppgift från arbetsgivaren om hur mycket arbetsgivaren betalat i kontant lön, ersättning etc., och hur mycket skatt den dragit av under året

konventionell * ► som följer överenskomna regler och konventioner; även formell

konvex * ► jämnt buktad utåt, särskilt om optik

kooperation * ► samarbete, ekonomisk samverkan

korpidrott * ► motionsidrott som organiseras på t.ex. arbetsplatserna bland de anställda

korporationsidrott * ► motionsidrott som organiseras på t.ex. arbetsplatserna bland de anställda

kortsiktig * ► som gäller inom en kort tidsperiod

korttidsarbete * ► arbete under en kort period

korttidspermittering * ► det att arbetsgivare p.g.a. arbetsbrist eller produktionshinder inställer arbetet under en kortare tid

kostnadsersättning * ► ersättning för vissa kostnader utöver de normala i samband med arbete

kostnadsförslag * ► uppskattning om hur mycket ett visst arbete kommer att kosta

kost och logi * ► mat och husrum

kreditkostnad * ► gemensam benämning för ränta, uppläggningsavgift och aviseringsavgift i samband med lån

kreditupplysning * ► upplysning om en persons ekonomiska ställning som läggs till grund för beslut om kredit

kremering * ► bränning av avliden persons kropp

kunskapsprov * ► ett prov för att mäta någons kunskaper

kursplan * ► dokument där målen för undervisningen i grund- och gymnasieskolan anges

kvalificerad övertid * ► övertid under en viss tid, oftast på nätter och helger

kvalifikationskrav * ► krav som ställs för att vissa kriterier ska uppfyllas

kvalifikationstillägg * ► lönetillägg inom industrin

kvalifikationsår * ► det år då semestern intjänas

kvarskatt * ► den skatt man har kvar att betala om den slutliga skatten är högre än den preliminära

kvarskatteavgift * ► straffavgift på viss procentsats av kvarskatten som påförs då kvarskatten överskrider ett visst belopp

kvarstående skatt * ► den skatt man har kvar att betala om den slutliga skatten är högre än den preliminära

kvartal * ► fjärdedels år

kvot * ► andel eller bestämd mängd

kyrklig vigsel * ► vigsel som utförs av en behörig representant för kristet samfund

kyrkoavgift * ► den som tillhör Svenska kyrkan betalar en lokalt och regionalt beslutad kyrkoavgift

källskatt * ► den preliminära skatt som dras av direkt

kännetecken * ► utmärkande dragegenskap som fungerar såsom igenkänningstecken för viss typ av företeelse

kärnämne * ► allmänna, gemensamma ämnen för elever på olika studieprogram i gymnasieskolan

körkortstillstånd * ► intyg som krävs enligt lagen för att kunna få körkort

L

lagackord * ► gruppackord

lagbas * ► ledare för ett arbetslag

lag om anställningsskydd, LAS *

lag om arbetsskadeförsäkring, LAF *

lag om arbetstagares rätt till ledighet för utbildning *

lag om facklig förtroendemans ställning på arbetsplatsen *

lag om medbestämmande i arbetslivet, MBL *

lag om offentlig anställning, LOA *

lag om vissa anställningsfrämjande åtgärder *

landsting * ► beslutande församling i ett län, särsk. i sjukvårdsfrågor

landstingsråd * ► kommunalt förtroendevald politiker

leasing * ► det att hyra av någon, ofta avseende maskiner e.d.

ledamot * ► medlem av en styrelse etc.

Ledarna * ► facklig intresseorganisation för anställda i ledande ställning

legitimation * ► 1. identitetskort 2. behörighet att utöva viss verksamhet 3. det att bevisa sin identitet

legitimationshandling * ► identitetshandling

legitimerad * ► som är behörig att utöva ett visst yrke

lekman * ► person som inte är fackman inom ett område

legotillverkning * ► tillverkning som utförs av ett annat företag åt det beställande företaget. Beställarföretaget använder beställda produkter i sina egna produkter.

leveransavtal * ► överenskommelse om köp och leverans av en viss mängd av en viss vara

levnadsomkostnad * ► omkostnad för livsuppehälle

licens * ► tillstånd till viss verksamhet

likvärdig * ► värd lika mycket som

livsmedelsprogrammet * ► utbildning i gymnasieskolan

lockout * ► stridsmedel i en arbetskonflikt som innebär att arbetsgivaren stänger ute arbetarna från arbetsplatsen

lydnadsplikt * ► arbetsgivarens rätt att fordra att arbetstagaren utför givna order

lysning * ► meddelande om äktenskap i samband med gudstjänst

lågkonjunktur * ► låg ekonomisk aktivitet i näringslivet och hög arbetslöshet

långsiktig * ► som inriktar sig på period långt fram i tiden

lägenhet * ► bostad i flerfamiljshus

län * ► större geografiskt område som utgör en förvaltningsenhet direkt underställd staten

Länkarna * ► sammanslutning av f.d. alkoholister som hjälper varandra att komma ifrån missbruket

länkförening * ► sammanslutning av f.d. alkoholister som hjälper varandra att komma ifrån missbruket

länsarbetsnämnd * ► Arbetsmarknadsverkets regionala organ i varje län

Lärarnas Riksförbund, LR *

länsstyrelse * ► högsta civila förvaltningsmyndighet i ett län

lärling * ► person som lär sig ett yrke, ofta hantverksyrke

läromedel * ► pedagogiskt hjälpmedel för direkt användning i undervisningen, särsk. böcker, bildband m.m.

läroplan * ► övergripande anvisningar om skolundervisningens innehåll, mål och metoder

läsfärdighet * ► grad av förmåga att läsa

läsförståelse * ► grad av förståelse av vad man läser

läsåår * ► den del av ettårsperiod då undervisning pågår i skola e.d.

löneanspråk * ► det som man begär i lön

löneavdrag * ► avdrag från lön

lönebesked * ► skriftlig uppgift om utbetalt lönebelopp

löneförmån * ► ersättning för arbete i någon form, t.ex. fri lunch

löneglidning * ► löneökning utöver kollektivavtalet

lönekonto * ► bankkonto på vilket arbetsgivare sätter in anställdas lön

lönepåslag * ► löneförhöjning

lönerörelse * ► avtalsförhandlingar mellan arbetsmarknadens olika parter för att sluta kollektivavtal

lönespecifikation * ► redogörelse över vilka avdrag och tillägg som har gjorts i lönen

lönestopp * ► frysning av löner på hela eller delar av arbetsmarknaden för att minska inflationen i krissituationer

lönetillägg * ► tillägg till lön enligt kollektivavtal vid t.ex. overtidsarbete, skiftarbete och vid arbete på obekvämt arbetstid

lönsamhet * ► verksamhetens ekonomiska effektivitet

lösning * ► 1. vätska och annat ämne 2. metod som leder till riktigt svar på ett intellektuellt problem

löpande band * ► anordning som kontinuerligt förflyttar arbetsobjekten längs arbetsstationer

M

- mandatperiod** * ► normal tidrymd mellan två politiska val
- makulera** * ► kassera, göra ogiltig
- marginalskatt** * ► skatten på den sist intjänade delen av den skattskyldiges inkomst
- maskning** * ► systematisk nedsättning av arbetstakten från arbetstagares sida
- medansvarig** * ► person som tillsammans med någon annan är ansvarig för någonting
- medieprogrammet** * ► utbildning i gymnasieskolan
- medinflytande** * ► möjlighet att påverka någonting tillsammans med andra
- medla** * ► försöka att åstadkomma överenskommelse mellan tvistande parter
- medlemskap** * ► det att vara medlem i någonting
- medling** * ► försök att åstadkomma överenskommelse mellan tvistande parter
- medlingskommission** * ► kommission som har i uppdrag att medla, särskilt i avtalsförhandling
- meritförteckning** * ► sammanställning av uppgifter om utbildning, anställningar, föreningsuppdrag o.s.v.
- merkostnad** * ► tillkommande kostnad
- militärtjänstgöring** * ► tjänstgöring inom krigsmakten, värnplikstjänstgöring
- miljöfarlig** * ► farlig för naturen
- miljövård** * ► arbete med den yttre miljön, t.ex. naturvård
- minderårig** * ► som ej nått tillräcklig ålder för fullt självständig ställning
- minneslund** * ► begravningsplats där avlidnas aska strös ut el. grävs ned och där individuella gravar saknas
- minimilön** * ► den lägsta lön som enligt lag eller kollektivavtal måste betalas ut till arbetstagaren
- minoritet** * ► grupp som har färre medlemmar än konkurrerande grupp
- missförstånd** * ► felaktig tolkning av innehåll, avsikt e.d.
- misstrogen** * ► som inte anser sig kunna lita på någon el. något
- misstänksam** * ► som ofta hyser misstankar
- modersmål** * ► det språk som barn lär sig först, förstaspråk
- modersmålsundervisning** * ► skolundervisning i invandrar- och minoritetslevers modersmål
- motion** * ► 1. formellt förslag i beslutande församling 2. kroppsörelser som främjar hälsan och välbefinnandet
- motionera** * ► 1. lägga fram förslag i beslutande församling 2. utföra kroppsörelser i syfte att främja hälsan och välbefinnandet
- motiv** * ► 1. underliggande orsak till viss handling 2. ämne, tema för konstnärlig framställning
- motivation** * ► drivkraft, intresse

motivera * ► 1. ange el. utgöra skäl för 2. skapa motivation

motorfordon * ► motordrivet fordon

motortrafikled * ► väg för snabb trafik utan skilda körbanor

motprestation * ► prestation som utförs i gengäld för åtnjuten tjänst e.d.

mottagning * ► 1. tillfälle då besökande tas emot 2. lokal där besökande tas emot

motvillighet * ► det att inte gärna acceptera någonting

mycket väl godkänd * ► ett av betygen i gymnasieskolan

mygla * ► otillbörligt agera i hemlighet för att uppnå fördelar

myndighet * ► 1. ställning som juridiskt fullvärdig medborgare 2. samhällsorgan med egen maktbefogenhet inom visst område

målgrupp * ► en grupp människor, företag eller organisationer som man riktar sig till

målinriktad * ► inriktad på bestämt mål

målsrelaterad * ► som innebär att uppnådda prestationer jämförs med ett i förväg uppställt mål och inte med andras prestationer

målsättning * ► avsett resultat av verksamhet

mänsklig faktor * ► ofullkomlighet hos människan, ofta som en sorts ursäkt för slarv o.d.

mönstring * ► granskning och inskrivning av värnpliktiga

mörkerkörning * ► det att köra t.ex. bil i mörker

N

namnförtydligande * ► textat namn under signaturen

nationellt program * ► program i gymnasieskolan som finns över hela landet

nattmangling * ► långdragen förhandling som fortsätter på natten därför att den inte kunnat klaras av under dagtid

nattraktamente * ► i stället för att betala de faktiska logikostnaderna kan en arbetsgivare betala ut ett skattefritt nattraktamente under en anställds tjänsteresa

nattskiftstillägg * ► lönetillägg som betalas ut i vissa fall vid skiftsarbete under nattetid

nattvila * ► arbetstagares rätt till ledighet varje dygn under tiden mellan kl. 24 och kl. 5 enligt Arbetstidslagen (om ingen annan överenskommelse finns)

naturaförmån * ► ersättning i form av varor, tjänster el. fri bostad

naturalisation * ► rättslig akt där en utlänning upptas till medborgare i den stat där han bor

naturbruksprogrammet * ► utbildning i gymnasieskolan

naturlig avgång * ► det att lämna sitt arbete vid pensionering, på egen begäran eller p.g.a. dödsfall

naturorienterande skolämne, NO-ämne * ► skolämnen biologi, kemi, fysik och teknik

naturvetenskapsprogrammet * ► utbildning i gymnasieskolan
nedläggning * ► avslutande av viss större verksamhet
ned satt arbetsförmåga * ► det att inte kunna arbeta heltid
nettolön * ► lön sedan skatten betalats
näringsgren * ► typ av yrkesmässig verksamhet
näringshjälp * ► bidrag till funktionshindrad för att börja verksamhet som egen företagare
näringsliv * ► sammanfattande benämning på de produktionsprocesser som genererar varor och tjänster för försäljning på en marknad
nödssignal * ► signal, t.ex. ljud, ljus eller flagga, från en nödställd person

O

organiserad arbetskraft * ► fackligt anslutna arbetstagare
oavhängig * ► självständig, oberoende
obekväm arbetstid * ► ordinarie arbetstid som är förlagd till annan tid än normal dagtid på vardagar
obenägen * ► ovillig
oberäknelig * ► vars handlande inte kan förutses
obetingat * ► absolut, oinskränkt
obligatorisk * ► som måste ingå i visst skeende el. tillstånd, bindande, inte frivillig
olycksfallsförsäkring * ► personförsäkring som ger ersättning för kroppsskada som orsakas av en yttre, plötslig händelse
olyckshändelse * ► olycksfall
olägenhet * ► besvär; inom skadeståndsrätten en benämning på en ekonomisk skada
observation * ► noggrant och uppmärksamt iakttagande
obstinat * ► mycket trotsig
offentliga sektorn * ► statens, kommunens och landstingens verksamhet
ofrivillig * ► som utförs utan avsikt
ombudsman * ► en person som yrkesmässigt sköter juridiska angelägenheter åt andra; en person med offentligt uppdrag från riksdag el. annan myndighet:
ombyggnad * ► det att bygga om
omedelbar * ► som står i direkt relation till något
omfartsväg * ► väg som är avsedd att leda trafiken förbi tätort
omgift * ► gift för minst andra gången
omorganisation * ► det att organisera på nytt
omplacering * ► inom arbetsrätten det att arbetstagare tilldelas nya arbetsuppgifter; inom socialrätten det att omplacera en ung person med stöd av lagen om vård av unga

omplaceringstillägg * ► om arbetstagarens lön sänks på grund av omplacering och ändrade arbetsuppgifter kan personen vara berättigad att få ett lönetillägg

omskolning * ► vuxenutbildning från ett yrke till ett annat

omständighet * ► sakförhållande som har betydelse i visst sammanhang, villkor

omval * ► val av samma person för ännu en valperiod

omvårdnadsprogrammet * ► utbildning i gymnasieskolan

opinionsbildning * ► processer genom vilka opinion uppstår och förändras

ordinarie arbetstid * ► enligt arbetstidslagen är ordinarie arbetstid för en heltidsarbetande person högst 40 timmar i veckan

ordningsfråga * ► fråga som gäller sätt att genomföra viss sammankomst

organisationsnummer * ► nummer som fastställs för bl.a. aktiebolag, handelsbolag, ekonomiska föreningar samt kommuner och församlingar

organisk * ► 1. som har att göra med kroppen hos människa el. djur el. tillhör växtriket 2. som är uppbyggd kring kedjor av kolatomer

orienteringsämne, oä * ► skolämne där kunskapsinhämtning är det viktigaste

oviss * ► vars utveckling man är osäker på

P

partiell * ► ofullständig, till en del

partisk * ► som tar parti för någon el. något, orättvis, osaklig

pass * ► legitimationshandling för resa utomlands

pedantisk * ► överdrivet noggrann och petig, om person, handling e.d.

pensionsavgift * ► man sparar till pension genom att en del av ens inkomst går till en pensionsavgift

permission * ► kortare ledighet från tjänst som vanligen kräver närvaro på arbetsplatsen dygnet runt; även utvidgat om rätten att tillfälligt lämna plats där man normalt måste vistas dygnet runt

permittera * ► låta en anställd vara ledig från arbetet utan lön på grund av minskat arbetsbehov

permitteringslön * ► lön som anställda får om de permitteras

personalförvaltning * ► personaladministration

personalinskränkning * ► minskning av antalet anställda

personalorganisation * ► facklig organisation på en arbetsplats, ofta för fackliga representanter

personelvård * ► åtgärder som syftar till att förbättra personalens hälsa, t.ex. friskvård, personalfester och semesteranläggningar

personkonto * ► personligt bankkonto vars kontonummer kan vara identiskt med innehavarens personnummer

personlighet * ► helheten av de psykiska egenskaper som utmärker en person

personregister * ►samling av personuppgifter ordnad så att den möjliggör och underlättar sökningar och sammanställningar av information om individer

personsökare * ►signalanordning med vars hjälp en viss eftersökt person kan nå från en central

pilotfall * ►första el. förberedande av sitt slag

platsansökan * ►skriftlig ansökan om arbete

platsförmedlare * ►särskild handläggare för platsförmedling på arbetsförmedlingen

policy * ►grundprinciper för ett företags el. en organisations handlande

postanvisning * ►betalningshandling som efter underskrift utväxlas mot pengar

postförskott * ►försändelse som måste betalas på innan den lämnas ut

postgymnasial * ►eftergymnasial

praktik * ►praktisk övning i ett yrke

praktikant * ►person som gör praktik

praktisk arbetslivsorientering, prao * ►i grundskolan en del av läroplanen. Syftet är att ge eleven kunskaper om arbetslivet och yrkeslivet

praktisk arbetsorientering och träning, praot * ►arbetsvägledande och rehabiliterande åtgärder vid arbetsmarknadsinstitutet som syftar till att arbetsökande under kortare el. längre tid ska få pröva, bedöma och utveckla sin arbetsförmåga

praxis * ►vedertaget handlingsmönster, ofta i juridiska el. mer formella sammanhang

prekär * ►mycket bekymmersam

preliminär skatt * ►skatt som erläggs innan den skattskyldigas inkomst fastställts genom taxering

premie * ►1. särskild utmärkelse el. belöning för god prestation 2. avgift som erläggs enligt viss taxa

premielön * ►löneform där lönen består av en fast del och en prestationsberoende rörlig del, kallas även blandackord

prenumeration * ►det att för viss tid beställa och i förväg betala tidning e.d.

prestation * ►något som åstadkommit el. fullgjorts

prestationslön * ►löneform där hela lönen el. en del av lönen är beroende av arbetsprestationen

prestige * ►hög grad av anseende och inflytande

Prevent * ►gemensamt arbetsmiljöorgan för Svenskt Näringsliv, LO och PTK, bildat 1942. Föreningen hette Arbetarskyddsnämnden före 2001

prioritera * ►ge företräde åt

prisstopp * ►priskontroll som innebär att vissa priser fryses

Privattjänstemannakartellen, PTK * ►organisation för samverkan mellan fackförbund för privatanställda tjänstemän

produktionsstopp * ► det att produktionen upphör

produktionsöverskott * ► överskott i production

produktivitet * ► förhållandet mellan erhållet resultat och insatta resurser vid production

professionell * ► som utförs på ett yrkesmässigt sätt

progressiv * ► 1. positiv till förändringar och utveckling 2. gradvis ökande 3. fortskridande

prolongera * ► bevilja förlängning el. uppskov

promemoria, PM * ► kort skriftlig redogörelse el. kortfattat direktiv

proportionell * ► som har en omfattning som varierar men står i bestämd relation till något annat

proposition * ► förslag om beslut från regering till riksdag

prostitution * ► det att skaffa sig inkomster genom att erbjuda sin kropp till sexuellt utnyttjande

protokoll * ► formell redogörelse för vad som förekommit och beslutats vid sammanträde

provanställning * ► tidsbegränsad anställning för att arbetsgivaren ska kunna bedöma arbetstagarens lämplighet för anställningen

provision * ► ersättning som beräknas i procent av omsättningssumman vid försäljning

provisorisk * ► som gäller el. fungerar endast under en övergångstid

provocera * ► utmana, reta

provokation * ► provocerande handling

prövning * ► 1. undersökning 2. psykisk påfrestning

punktskatt * ► skatt på viss vara el. tjänst, t.ex. sprit- och tobaksskatt

punktskrift * ► blindskrift vars tecken utgörs av upphöjda punkter i olika formationer

punktstrejk * ► strejk vid enstaka företag el. vid vissa avsnitt av ett företags produktion

påbudsmärke * ► trafikmärken som talar om vad man måste göra, gäller ofta körriktning el. körbana

påfart * ► fartökningssträcka i samband med infart till motorväg el. motortrafikled

påslag * ► 1. prispålägg 2. löneökning, lönetillägg

påtryckning * ► åtgärd vidtagen för att få någon att göra det man vill

påtryckningsmedel * ► ett sätt att försöka påverka någon att agera på ett visst sätt

R

rabatt * ► avdrag på pris, nedsättning

rak ränta * ► ränta som för hela kredittiden beräknas på det ursprungliga skuldbeloppet utan hänsyn till gjorda avbetalningar

ramavtal * ► avtal som inte innehåller detaljerade föreskrifter, utan endast huvuddragen

ramlag * ► lag som inte innehåller detaljerade föreskrifter, utan endast huvuddragen

rast * ► avbrott under arbetspass

rastlös * ► okoncentrerad på ett nervöst sätt

rationalisering * ► det att organisera något på ett mera arbetsbesparande sätt

rationaliseringsavtal * ► avtal mellan organisationer om hur produktionen ska kunna höjas genom förändringar av den tekniska utrustningen el. arbetsorganisationen

realisationsvinst * ► vinst som uppstått genom icke yrkesmässig avyttring av egendom och som beskattas enligt särskilda regler

reallön * ► lön mätt i förhållande till mängden varor som kan köpas för den

redogörelse * ► längre förklarande beskrivning

redovisning * ► 1. det att redovisa 2. rapport om hur anförtrodda pengar har använts

referat * ► översiktlig redogörelse, sammandrag

referens * ► person som man hänvisar till för upplysningar om viss persons kvaliteter vid ansökan om anställning etc.

referensgrupp * ► 1. grupp av personer som tillsätts för att bedöma viss fråga 2. grupp vars medlemmar man identifierar sig med

referent * ► person som återger det viktigaste av en diskussion el. dyl.

reform * ► samhällelig förändring som är avsedd att leda till förbättring

region * ► större geografiskt område

registrera * ► 1. föra in i ett register 2. uppmärksamma

registreringsbesiktning * ► besiktning som behövs om några ändringar, som inte överensstämmer med registreringsbeviset, har gjorts på bilen

registreringsbevis * ► handling som visar att bilen är registrerad

rektorsområde * ► område där en rektor ansvarar för grundskoleundervisningen

rekrytering * ► de åtgärder som vidtas för att tillgodose behovet av personal

relatera * ► 1. sätta i samband med 2. återge händelseförlopp

relation * ► förhållande

relativ betygsättning * ► betygsättning där elever jämförs med varandra

relativt löneläge * ► lönen jämförd med andras lön

remittera * ► 1. skicka på remiss 2. ge remiss åt en patient

reseersättning * ► om en person kan arbeta men inte ta sig till arbetet på vanligt sätt kan arbetsgivaren eller Försäkringskassan betala ersättning för resor till och från arbetet

reservation * ► avvikande mening; förbehåll

resignera * ► tröttna och inse det omöjliga i att uppnå visst mål

respektera * ► känna el. visa respekt för

restförd skatt * ► innebär att skatten inte har blivit betald i tid och indrivningen av skatten har överlämnats till kronofogden. Ordet härrör från restlängd, dvs. en förteckning över obetalda skatter, som skattemyndigheten förr skickade till kronofogden

restskatt * ► den skatt man har kvar att betala om den slutliga skatten är högre än den preliminära

restriktion * ► inskränkning, förbehåll

resurs * ► något som finns att tillgå för viss verksamhet, särskilt om pengar

resursskola * ► speciell enhet inom grundskolan med undervisning och omsorg för utåtagerande elever

resurssvag * ► som har dåligt med ekonomiska medel

retroaktiv * ► som verkar bakåt i tiden

riksavtal * ► kollektivavtal som gäller för en viss grupp arbetstagare över hela landet. Kallas även för förbundsavtal och centralt avtal

riksdag * ► benämning på det folkvalda parlamentet i Sverige

risktillägg * ► ett tillägg vid särskilt farligt arbete, t.ex. inom gruvindustrin

råd * ► 1. samling personer som utsetts att fatta beslut 2. det att ha tillräckligt med pengar för visst syfte 3. lämpligt sätt att lösa ett problem

rådgivande * ► som ger råd

rådgivningsbyrå * ► byrå för rådgivning

räddningskår * ► organ som svarar för kommunens räddningsinsatser

ränta * ► avkastning på kapital eller priset på kredit

rörelse * ► 1. det att röra något, särskilt kroppsdel 2. mindre företag

rörelseidkare * ► företagare

röstberättigad * ► person som har rätt att rösta

rösthemlighet * ► skydd för väljarens integritet i allmänna val

röstlängd * ► förteckning över röstberättigade inom väljarkår

rösträtt * ► rättighet att rösta

röstsedel * ► en lista med kandidater som ställer upp för visst parti vid val

S

- saklig grund** * ► arbetsrättslig term vars innebörd bestäms i domstolspraxis
- samarbetsvillig** * ► person som är villig att samarbeta
- sambeskattning** * ► det att beskatta flera parter som en enhet, vanligen makar eller sambor
- sambo** * ► sammanboende
- samfällighet** * ► organisation som samordnar viss verksamhet
- samförstånd** * ► ömsesidigt förstående
- samhällsfarlig konflikt** * ► arbetsmarknadskonflikt som hotar samhällsviktiga funktioner
- samhällsklass** * ► stor grupp människor med likartad ekonomisk och social ställning i samhället
- samhällsinformation** * ► information om samhällsfrågor
- samhällskunskap** * ► ett skolämne inom vilket man studerar hur ett samhälle fungerar
- samhällsorienterande ämne, SO-ämne** * ► skolämnen samhällskunskap, religionskunskap, geografi och historia
- samhällsplanering** * ► riktlinjer för planering av bebyggelse, kommunikationer osv.
- samhällsvetenskapsprogrammet** * ► utbildning i gymnasieskolan
- samlad skoldag** * ► skoldag under vilken verksamhet anordnas även under den tid som inte tas upp av lektioner
- samlevnadsproblem** * ► problem att leva tillsammans med andra människor, spec. med tanke på samarbete och hänsynstagande
- sammanboende** * ► som bor tillsammans utan att vara gifta, sambo
- sammansatt klass** * ► klass som består av flera årskurser
- sammanträde** * ► möte
- samordning** * ► det att organisera olika verksamheter för gemensamt syfte
- samråd** * ► överläggning för att enas om gemensamt handlande, ofta i formellare sammanhang
- samtaxering** * ► taxering för sambeskattning
- samtycke** * ► medgivande
- samverkan** * ► gemensamt handlande för visst syfte
- sanering** * ► det att befria från skadliga ämnen
- sanitär olägenhet** * ► något som för med sig hygieniska besvär
- schablonavdrag** * ► avdrag vid självdeklarationen som får göras av alla oavsett inkomster och utgifter
- schablontillägg** * ► tillägg som ges lika för alla i deklarationssammanhang
- schema** * ► tidsplan för regelbundet återkommande aktiviteter t.ex. i skola el. i arbete

SEKO Facket för service och kommunikation * ►

sektor * ► funktionellt el. organisatoriskt avgränsat område i samhället

semester * ► arbetstagares årliga ledighet då arbetsgivaren betalar semesterlön

semesterersättning * ► arbetsgivare betalar semesterersättning i stället för semesterlön till arbetstagare vars anställning upphör innan han har erhållit intjänad semesterlön

semesterlön * ► ekonomisk förmån på 12 % av arbetstagarens lön under intjänandeåret som arbetstagare har rätt att erhålla av arbetsgivare under semesterledighet

seminarium * ► en undervisningsform vid universitet, även om icke-akademiska konferenser el. dyl.

servicenäring * ► näringsgren som producerar tjänster i motsats till varor

separera * ► 1. uppdelning på funktionellt oberoende enheter; särskilja beståndsdelar i 2. flytta isär

Sif * ► Tidigare namn Svenska Industrijänstemannaförbundet

singelolycka * ► trafikolycka där ett enda fordon är inblandat

sittstrejk * ► tillfällig arbetsnedläggelse då man inte utför något arbete men stannar kvar på arbetsplatsen

sjukavdrag * ► avdrag i lön som görs p.g.a. sjukfrånvaro

sjukledighet * ► frånvaro från arbetet p.g.a. sjukdom

sjukskrivning * ► det att en person är helt eller delvis förklarad oförmögen att arbeta p.g.a. sjukdom

självdeklaration * ► årlig uppgift från skattskyldig till taxeringsmyndighet beträffande inkomst och förmögenhet

självstyrande * ► som i stor utsträckning självständigt fattar beslut om den egna verksamheten

skadeanmälan * ► anmälan om en skada

skatteavdrag * ► avdrag i deklarationen för nedbringande av skatten

skattefri * ► som man inte behöver betala skatt för

skatteförvaltning * ► sammanfattande benämning på Skatteverket och skattemyndigheterna

skattejämkning * ► anpassning av preliminärskatten så att den stämmer med den beräknade inkomsten hela året

skattekontor * ► Skatteverkets lokalkontor

skattekrona * ► enhet för beräkning av kommunalskatt motsvarande 1/100 av den beskattningsbara inkomsten

skattelättnad * ► minskning av skatt

skattemyndighet * ► myndighet som granskar deklarationer, fastställer skattesatser och handhar folkbokföringen. Sedan 2004 endast en skattemyndighet i Sverige, Skatteverket

skatteplikt * ►skyldighet att betala skatt

skattepliktig inkomst * ►inkomst som man är skyldig att betala skatt för

skattereduktion * ►skattelättnad

skattetillägg * ►straffavgift för utebliven, felaktig eller bristfällig declaration

skatteåterbäring * ►pengar som i efterhand betalas ut till person som betalat för mycket preliminärskatt

skattsedel * ►meddelande till viss person om hur mycket den ska betala i skatt

skattskyldighet * ►plikt att betala skatt

skiftarbete * ►arbete där två el. flera arbetslag regelbundet avlöser varandra på bestämda tider

skiftgång * ►arbetande i skift

skifttillägg * ►tillägg på lön p.g.a. skiftarbete

skiljelinje * ►vägmarkering som inte får köras över med något av fordonets hjul

Skogs- och Träffacket *

skolbispisning * ►skolmatsal

skolexpedition * ►skolans kansli

skolgång * ►det att gå i skolan

skolhälsovård * ►kostnadsfri hälsovård för barn i grundskola och gymnasium

skolka * ►vara borta utan skäl, smita

skolleda * ►det att vara mycket trött på skolarbetet

skolledning * ►ledningen av en skola

skolmognadsprov * ►diagnostiskt prov som avser att bedöma barns skolmognad

skolpeng * ►det penningbelopp per elev som kommunen betalar till skola

skolplikt * ►skyldighet för barn mellan sju och sexton år att gå i skolan

skolskjuts * ►kostnadsfri transport av skolbarn som ordnas av kommunen

skoltrötthet * ►det att vara trött på skolgång

skolunderbyggnad * ►genomgången skolutbildning

skyddat sysselsättning * ►sysselsättning som ordnas av Samhall och OSA
(offentligt skyddat arbete inom kommun, stat eller kyrkliga samfälligheter)

skyddsanordning * ►någon typ av teknisk anordning till skydd mot skaderisk

skyddsarbete * ►1. arbete som är undantaget från i övrigt konfliktdrabbat arbete 2. arbetarskydds- och arbetsmiljöinriktade åtgärder

skyddsföreskrift * ►tvingande instruktion om skyddsåtgärder

skyddshjäl * ►huvudbonad som skyddar mot fallande föremål, kyl, värme etc. i arbetslivet

skyddsingenjör * ►person med särskild utbildning som på en arbetsplats kartlägger arbetsmiljön och föreslår förbättringar

skyddskommitté * ►det centrala organet i arbetsmiljöarbetet på ett arbetsställe

skyddsombud * ►arbetstagarföreträdare i arbetsmiljöarbetet

skyddsutrustning * ► utrustning, t.ex. hörselskydd, skyddshjälm, andningskydd, som skyddar mot skador i arbetslivet

skyddsåtgärd * ► fysiska, administrativa och tekniska handlingar som syftar till att förbättra säkerheten på arbetsplatsen

skönstaxering * ► taxering som grundas på belopp el. värde som taxeringsmyndighet uppskattat efter eget skön, dvs. efter eget omdöme

sladdning * ► oavsiktlig glidning åt sidan med fordon vars hjul förlorat väggreppet

slutlig skatt * ► skatt som debiteras den skattskyldige när taxering skett

slutlön * ► högsta lönenivå i viss befattning

slutskattesedel * ► meddelande om slutlig skatt med uppgifter om överskjutande skatt el. kvarstående skatt

släpvagn * ► påhängsfordon utan egen drivkraft

snus * ► finmalen tobak avsedd att läggas under läppen

specialskola * ► skola för undervisning av barn och ungdomar med synskada, hörselskada, språkstörning el. rörelsehinder

spilltid * ► kortare tidsperiod mellan olika aktiviteter, som inte kan användas till något meningsfullt

spärrlinje * ► vägmarkering som inte får köras över med något av fordonets hjul

stadigvarande * ► som fortgår utan avbrott

starthjälp * ► ekonomisk flyttningsbidrag till en arbetslös som får jobb på en annan ort i form av bidrag för resor och bohagstransport

Statens skolverk * ► central förvaltningsmyndighet för det svenska skolväsendet

Statistiska centralbyrån, SCB *

statsbidrag * ► anslag av statsmakt till olika verksamheter

stickprovskontroll * ► det att undersöka något med hjälp av slumpmässigt urval av enheter ur en större mängd

stimulering * ► det att öka verksamheten hos kroppsorgan; även allmänt om annan påverkan med syfte att öka verksamhet

strandning * ► situation vid förhandlingar då parterna inte kommer överens utan hänvisar till förlikningsman el. går ut i konflikt

strejk * ► organiserad nedläggelse av arbete i syfte att utöva påtryckningar på arbetsgivare

stridsåtgärd * ► åtgärd att utöva påtryckning i arbetslivet t.ex. lockout, strejk, blockad

strukturarbetslöshet * ► arbetslöshet som uppstår då ekonomiska strukturer förändras, t.ex. när stora företag stängs

studiebidrag * ► 1. del av studiehjälp på gymnasial nivå 2. del av studiemedel på högskolenivå

studiecirkel * ► mindre grupp personer som gemensamt studerar något, vanligen vid studieförbund

studieförberedande program * ► de teoretiska programmen i gymnasieskolan

studieförbund * ► organisation som bedriver utbildningsverksamhet och har nära förbindelse med olika folkrörelser

studiehjälp * ► gemensam benämning för studiebidrag, extra tillägg och inackorderingstillägg, kan beviljas till studerande på gymnasial nivå

studielån * ► den del av studiemedel som skall betalas tillbaka

studiemedel * ► gemensam benämning för studielån och studiebidrag

studieplan * ► arbetsplan för längre studier inom ett område

studierektor * ► den som har ansvar för planläggningen av undervisningen vid en skola el. högskola

studierådgivning * ► det att ge råd om studier

studiestöd * ► den gemensamma benämningen för olika former av ekonomisk hjälp till studerande

styrelse * ► grupp valda ledamöter som utövar högsta makten inom företag, förening el. institution

styvbarn * ► makes eller makas barn med annan kvinna eller man

styvförälder * ► person som inte är förälder till viss person men som är gift med hans eller hennes mor eller far

stämpelklocka * ► apparat som registrerar en persons arbetstid

stödundervisning * ► speciell undervisning för att hjälpa elever som har svårigheter i skolarbetet

suppleant * ► person som är ersättare för ordinarie ledamot i styrelse e.d.

subvention * ► ekonomiskt stöd

suspendera * ► avstänga från tjänst för viss tid

svart arbetskraft * ► arbetstagare som inte betalar skatt och som arbetsgivaren inte betalar arbetsgivaravgifter för

Svenska Byggnadsarbetareförbundet *

Svenska Elektrikerförbundet, SEF *

Svenska Hamnarbetareförbundet *

Svenska Kommunalarbetareförbundet, SKAF *

Svenska Lantarbetareförbundet *

Svenska Livsmedelsarbetareförbundet *

Svenska Musikerförbundet/Scen Media Fritid *

Svenska Målareförbundet *

Svenska Pappersindustriarbetareförbundet *

Svenska Transportarbetareförbundet *

Sveriges Akademikers Centralorganisation, SACO *

Sveriges Arbetares Centralorganisation, SAC *

Sveriges Kommuner och Landsting *

svenska för invandrare, SFI * ► vuxenutbildning som ska ge kunskaper i det svenska språket och om det svenska samhället. Kommunerna är skyldiga att erbjuda sfi till nyanlända vuxna invandrare.

svenska som andra språk * ► ämne i skolan

sympatiåtgärd * ► stridsåtgärd i syfte att stödja part i annan konflikt

sysslös * ► som saknar något att sysselsätta sig med tillfälligt el. vanemässigt

säkerhetsrisk * ► ngn eller ngt som innebär eller påstås innebära en fara för ett lands militära säkerhet; även i andra sammanhang än militära

särbeskattning * ► inkomstskatterättslig term som anger att en person beskattas för sig utan hänsyn till någon annan persons inkomstförhållanden

särbo * ► person som inte bor tillsammans med sin partner

särkullbarn * ► barn utanför nuvarande äktenskap el. samboförhållande

särskola * ► skolform för utvecklingsstörda

särvux * ► utbildning för vuxna utvecklingsstörda

säsongsarbetslöshet * ► arbetslöshet som uppstår eftersom efterfrågan på arbetskraft varierar under olika årstider

T

taxerad inkomst * ► det inkomstbelopp som taxeringsnämnden fastställer i samband med taxering

taxering * ► beräkning av beskattningsbar inkomst och förmögenhet

taxeringsrevision * ► kontroll av att skattskyldig fullgjort sin deklarationsskyldighet riktigt och fullständigt

taxeringsvärde * ► av myndighet bestämt värde på fastighet, varpå skatt beräknas

taxeringsår * ► det kalenderår då självdeklaration ska avges och taxering ske

teckenspråk * ► uppsättning betydelsebärande gester med vars hjälp praktiskt taget varje tänkbart innehåll kan uttryckas

teckenspråkstolk * ► person som tolkar mellan tal och teckenspråk

teknoindustri * ► textil- och konfektionsindustri

tempoarbeta * ► enklare arbete med endast ett fåtal moment som utförs i viss ordning

temporär * ► som gäller endast för viss begränsad tid

tendens * ► antydd benägenhet till visst handlande

termin * ► 1. halvt läsår i skolan 2. tidsperiod för inbetalning av skatt etc.

tidkort * ► 1. kort som stämplas i stämpelklocka 2. kort på vilket reserverad tid anges

tidlön * ► lön beräknad per tidsenhet

tillbud * ► oförutsedd, hotande händelse som lätt kunnat utveckla sig till en olycka

tillgodokvitto * ► kvitto som visar för vilket värde varor kan tas ut som ersättning för varor som lämnats tillbaka

tillgodoräkna sig * ► erkänna såsom ett plus el. en merit hos någon

tillgänglig * ► 1. som man kan nå 2. som man har tillgång till

tillhållarlås * ► dörrlås med visst antal rörliga spärrar

tillvalsämne * ► skolämne som studeras av vissa elever vid sidan av de gemensamma ämnena

tillämpa * ► använda för praktiska syften

tjällossning * ► upptining av tjälfrusen jord

tjänst * ► 1. ställning i arbetslivet med bestämda arbetsuppgifter och kvalifikationskrav, avsedd att innehas av en person 2. osjälvisk handling som är till nytta för någon annan

tjänsteavtal * ► avtal mellan arbetsgivare och arbetstagare om anställning

tjänstebostad * ► bostad avsedd för innehavare av viss tjänst

tjänstegruppplivförsäkring, TGL *

Tjänstemannaförbundet HTF *

tjänstemannaklubb * ► lokal fackförening för tjänstemän

Tjänstemännens Centralorganisation, TCO *

tjänstgöringsbetyg * ► dokument om en persons insats som arbetstagare med omdöme om arbetsprestation

tjänstgöringsintyg * ► dokument som bekräftar att en person har varit verksam en viss tid i ett visst arbete

tjänstledighet * ► ledighet från arbetet under viss tid, utan lön

tolkningsföreträdare * ► det att en viss lagtolkning gäller i första hand då andra möjliga tolkningar finns

tomgång * ► körning av motor utan att någon kraftöverföring sker

totalvägrare * ► person som vägrar att göra någon som helst värnplikt

traktamente * ► ersättning för mat, logi och extrautgifter i samband med tjänsteförrättning på annan ort än arbetsplatsen

transumt * ► utdrag ur skriftlig handling

trevare * ► försiktigt försök till kontakt för att få en första uppfattning om någon motparts inställning

trossamfund * ► organisation av människor som har samma tro

trygghetsförsäkring vid arbetskada, TFA *

träningsskola * ► del av den obligatoriska särskolan

tung industri * ► industri som producerar råvaror, halvfabrikat och tyngre färdiga varor

tystnadsplikt * ► skyldighet att hålla viss kunskap hemlig, särskilt om lagstadgad skyldighet av detta slag för präster, läkare, tolkar o.d.

tätort * ► tätbebyggt samhälle med minst 200 invånare

U

undangömma * ► placera på ett avskilt, hemligt ställe

underhållsarbete * ► arbete som syftar till att hålla något i gott skick

underkänd * ► som bedöms ej uppfylla de erforderliga kraven

underrättelse * ► meddelande, upplysning

undersökningsledare * ► den polisman som leder en brottsundersökning

underårig * ► person som inte uppnått gällande myndighetsålder

uppbörd * ► offentlig inkassering av regelbundet återkommande avgift, särskilt skatt
e.d.

uppbördstermin * ► period under vilken skatt skall inbetalas

uppdragsgivare * ► person el. organisation som givit någon visst uppdrag

uppdragstagare * ► person som åtar sig uppdrag

uppehållsort * ► plats där man för tillfället vistas

uppiggande * ► som piggar upp

uppkörning * ► körprov

upplupen ränta * ► ränta som sammanräknats till en viss tidpunkt

upplysning * ► kortare meddelande som avses vara till direkt praktisk nytta

upplåtelse * ► det att låta någon använda något utan att upphöra att äga de

uppläggningskostnad * ► kostnad i samband med ordnande av kredit vid
avbetalningsköp el. lån

upprop * ► 1. kontroll av närvaro 2. offentlig vädjan om stöd

uppskatta * ► 1. göra en ungefärlig beräkning 2. förstå att sätta värde på

uppskjuta * ► förlägga till senare tidpunkt

uppsägningsskydd * ► skydd mot uppsägning

uppsägningstid * ► den kortaste tid som gäller från meddelandet om uppsägning
till dess anställningen upphör

utbetalningskort * ► blankett som används för utbetalning från konto kontant till
adressat

utbildningsbidrag * ► ekonomiskt bidrag för studier, t.ex.
arbetsmarknadsutbildning

utdrag * ► urval ur en text

utfall * ► 1. angrepp, anfall 2. Resultat

utfart * ► väg som leder ut från någonting

utfärda * ► låta framställa i lagligt bindande form

utförsäkrad * ► person vars försäkring har upphört att gälla, särskilt om arbetslös

utlåtande * ► omdöme grundat på undersökning el. granskning ofta på särskilt
uppdrag

utlösande faktor * ► direkt anledning till något

utnyttja * ► dra nytta av, använda

utryckningsfordon * ► gemensam benämning för motorfordon som finns i beredskap för nödsituationer, t.ex. ambulans, polis- och brandbil

utslagsgivande * ► avgörande

utsläpp * ► 1. det att släppa ut miljöfarlig vätska el. gas 2. om det som släpps ut 3. om plats där detta sker

utvecklingssamtal * ► samtal mellan lärare och föräldrar

V

vakant * ► som inte är besatt, särskilt om tjänst

valbarhet * ► den egenskapen att kunna väljas till riksdagsledamot, landstingsledamot, kommun- el. kyrkofullmäktig

valberedning * ► särskilt utsedd arbetsgrupp med uppgift att föreslå ledamöter i kommande styrelse

valhemlighet * ► det att varje röst vid politiskt val avges på ett sätt som gör det omöjligt att spåra den röstande personen

vapenfri tjänst * ► tjänstgöring som alternativ till värnpliktstjänstgöring

varsla * ► meddela sin (oftast negativa) avsikt i förväg

varvsindustri * ► tillverkning och reparation av båtar, fartyg osv.

varvad utbildning * ► utbildning som innehåller växelvis praktik och undervisning

vattenplaning * ► det att ett fordonsdäck vid högre hastighet på vått underlag förlorar kontakten med vägbanan på grund av att en vattenkil bildats framför fordonets hjul

vederbörande * ► den person som avses el. berörs av en sak

vedergällning * ► 1. hämnd 2. något som utdelas som ersättning för viss insats

verkstadsindustri * ► den del av järn- och metallindustrin som omfattar tillverkning av maskiner, apparater o.dyl.

verkstadsklubb * ► fackförening på en industriarbetsplats

verkstadsmekaniker * ► person som yrkesmässigt reparerar och underhåller mekanisk utrustning på en verkstad

vidareutbildning * ► det att få ytterligare utbildning utöver de grundläggande behoven

vidkännas * ► 1. drabbas av något obehagligt 2. erkänna att något existerar

vikariera * ► arbeta tillfälligt i stället för någon annan

vild strejk * ► stridsåtgärd som vidtas utan stöd i avtal och utan godkännande från strejkandes fackliga organization

vilseleda * ► leda på fel väg

viltolycka * ► krock mellan fordon och vilt

vinstandel * ► andel av företags vinst som betalas ut till de anställda

vinterdäck * ► kraftiga bildäck som är avsedda för vinterkörning

visstidsanställning * ► anställning som gäller en bestämd tid
vistelseort * ► uppehållsort
vitsord * ► betyg, omdöme
vägleda * ► 1. visa vägen 2. hjälpa, ge goda råd
väl godkänd * ► ett av betygen i gymnasieskolan
värdering * ► 1. beräkning av en saks värde 2. uppfattning om vad som är bra el. dåligt
värnplikt * ► medborgares skyldighet att delta i sitt lands militära försvar
värnpliktstjänstgöring * ► det att fullgöra sin värnplikt

Y

yrkesförberedande program * ► de praktiska programmen i gymnasieskolan
yrkeshemlighet * ► kunskap som är känd endast inom visst yrke
yrkesområde * ► yrken som hör ihop, t.ex. yrken inom skolan

Å

årskurs * ► studieår i skolan, klass
återbetala * ► betala tillbaka
återgång * ► 1. det att återgå till tidigare läge 2. ogiltigförklaring av ett åtal
återkalla * ► 1. uppmaning att komma tillbaka 2. dra tillbaka såsom rättslig handling
återremittera * ► skicka ett ärende från en beslutande församling till beredande organ för ny behandling
återverkan * ► konsekvens, följd
åtgärd * ► handling, ingripande, behandling

Ä

ämbetsman * ► högre tjänsteman som innehar ett statligt ämbete
ämbetsverk * ► myndighet som lyder under regeringen och har direkt ansvar för visst område
ärende * ► 1. uppdrag 2. fråga, mål

Ö

ömsesidig * ► som gäller två parter, inbördes, gemensam

öppen arbetslöshet * ► uttryck som används när aktivt arbetssökande personer förblir arbetslösa och inte heller är sysselsatta i något arbetsmarknadspolitiskt program

överföring * ► det att flytta något från en punkt till en annan

övergångsbestämmelse * ► bestämmelse som gäller under en viss period efter det att den gamla bestämmelsen slutat gälla och den nya blivit giltig

övergångsperiod * ► en viss period efter det att den gamla bestämmelsen slutat gälla och den nya blivit giltig

överskjutande skatt * ► det belopp med vilket inbetald preliminär skatt överstiger den slutliga skatten för samma år

övertidsblockad * ► när arbetstagare kollektivt vägrar att arbeta annat än under ordinarie arbetstid

överbäga * ► 1. tänka igenom noga, fundera på 2. vara fler, dominera

övningskörning * ► praktisk träning i bilkörning under en lärares ledning